

PARTILEDARENKÄT

Med fokus på svensk bistånds- och utrikespolitik inför riksdagsvalet 2026

Detta är en enkät från biståndsorganisationen Diakonia

Hej,

Diakonia har i över 20 år genomfört partiledarenkäter till riksdagspartierna inför valen. I Almedalen följer vi upp enkäten med att bjuda in partiledarna till samtal om vilka prioriteringar som bör präglade Sveriges utrikes- och biståndspolitik nästa mandatperiod.

Årets enkät baseras på ett antal grundläggande principer för en framtida svensk utrikespolitik, framtagna gemensamt av Diakonia, Svenska Röda Korset, Act Svenska kyrkan, Rädda Barnen, Kvinna till Kvinna, WeEffect, ForumCiv och Rescue. Dessa principer representerar en bred samlad röst från civilsamhället om vad som bör präglade Sveriges utrikes- och biståndspolitik. En debattartikel med bakgrund finns här:

<https://www.aftonbladet.se/debatt/a/pBPB0o/sex-punkter-for-en-ny-utrikespolitik-i-en-ny-varld>

Svara innan 25 april

Svaren skickas till mattias.brunander@diakonia.se innan 25 april 2026 för att vi ska kunna sammanställa samtliga partiers svar. Svaren redovisas som vanligt i Almedalen, vid ett öppet seminarium med partiledare/representanter för partierna.

Varmt tack för er medverkan!

Mattias Brunander,
Generalsekreterare Diakonia

Fråga 1. Folkrätten och internationell rätt

Kommer du och ditt parti se till att Sverige konsekvent sätter folkrätten, den internationella humanitära rätten och de mänskliga rättigheterna först - där brott mot folkrätten får konsekvenser?

Ja

Nej

Motivera/ kommentera gärna svar:

Bakgrund:

Allt fler stater överger multilaterismen och folkrätten undermineras när stater ignorerar att fullgöra sina förpliktelser och juridiska skyldigheter enligt internationella konventioner.

Det är av vikt att Sverige prioriterar folkrätten och försvarar internationell humanitär rätt och de mänskliga rättigheterna oavsett situation och plats. Skydd av civila, de humanitära principerna och ansvarsutkrävande är centrala utgångspunkter.

I konflikter som i Sudan, Ukraina, på Västbanken och i Gaza begås brott mot den humanitära rätten och principerna om skyddade objekt och åtskillnad mellan civila och militära mål efterlevs inte. Samtidigt krymper civilsamhällets utrymme för att försvara mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

För Sveriges säkerhet och för stabiliteten i omvärlden behöver den regelbaserade världsordningen, folkrätten och respekten för FN-stadgan upprätthållas. Sverige har minskat sitt engagemang och ekonomiska stöd till FN och vid flera tillfällen lagt ned sin röst i frågor kopplade till Internationella domstolen.

Ett bättre fungerande FN och värnande av de globala rättsliga institutionerna ICC och ICJ är viktigt för att bemöta de säkerhetshot som hotar och utmanar Sverige. För att försvara folkrätten och den humanitära rätten behövs ett mer aktivt politiskt, diplomatiskt och ekonomiskt stöd till FN, till ICC och till ICJ och till civila samhället som bevakar efterlevnad av folkrätten. Det är också avgörande att Sverige aktivt stödjer internationella mekanismer för dokumentation och ansvarsutkrävande som till exempel i Sudan.

Handel med krigsmaterial eller militärt samarbete ska inte tillåtas med stater och aktörer som dömts eller utreds för folkmord eller brott mot mänskligheten.

Källor:

- <https://www.gp.se/debatt/omvardens-passivitet-infor-det-omfattande-sexuella-valdet-i-krigets-sudan-ett-svek.4f203225-a689-414e-b4aa-c9304fc149bb>

- <https://www.hrw.org/news/2025/10/29/sudan-mass-atrocities-in-captured-darfur-city>
- <https://www.hrw.org/video-photos/video/2024/12/20/gaza-israels-crimes-against-humanity-gaza>
- <https://www.icj.org/civil-society-urges-states-to-oppose-icc-sanctions/>
- <https://www.icrc.org/en/document/arms-transfers-parties-armed-conflict-what-law-says>
- <https://www.diakonia.se/ihl/news/icj-advisory-opinion-legal-consequences-third-states-international-organisations/>

Fråga 2. Biståndets inriktning

Kommer du och ditt parti verka för att biståndet främst ska gå till människorna i de fattigaste och sköraste länderna med störst behov?

Ja

Nej

Motivera/ kommentera gärna svar:

Bakgrund:

Som en konsekvens av en minskade biståndsbudget och nya prioriteringar har regeringen under mandatperioden fasat ut bistånd till 13 länder, nästan alla i kategorierna låginkomstländer eller sköra konfliktländer.

Biståndet kopplas nu i ökad utsträckning till svenska mål, såsom handel och migration, vilket inte är i enlighet med OECD-DAC:s regler. Concord beräknar att hela 9,5 miljarder av biståndet har svag eller ingen koppling till biståndets mål. Biståndets trovärdighet undergrävs när Sverige rör sig bort från — eller direkt bryter mot — OECD-DAC:s riktlinjer för vad som klassificeras som officiellt bistånd.

Sverige bedriver nu bistånd i fler övre medelinkomstländer, än i låginkomstländer.

Mellan 2021 och 2025 har biståndet till Afrika, Latinamerika och Mellanöstern halverats. I Asien är alla landsamarbeten på väg att avslutas utom det som gäller för Bangladesh.

Källor:

- <https://concord.se/regeringen-fortsatter-montera-ner-bistandet-till-de-mest-utsatta>
- <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/skrivelse/2014/03/skr.-201314131>
- <https://concord.se/det-kan-inte-kallas-bistand-analys-av-migrationsstrategin>
- <https://concord.se/varldens-fattiga-far-betala-for-migrationsverkets-tomma-boenden>
- <https://concord.se/bistandsbudgetens-satsningar-pa-handel-och-exportframjande>
- <https://disarmament.unoda.org/en/our-work/conventional-arms/convention-certain-conventional-weapons>

Fråga 3. Separat Ukraina-finansiering

Kommer du och ditt parti verka för att ta fram mekanismer för att finansiera stöd till Ukraina utanför den ordinarie biståndsbudgeten?

Ja

Nej

Motivera/ kommentera gärna svar:

Bakgrund:

Sedan 2021 har det skett stora förändringar i biståndets geografiska fördelning med ett ökat fokus på Sveriges närområde. Sveriges stöd till Ukraina har ökat kraftigt sedan 2022 och är nu den enskilt största posten i biståndsbudgeten. Det innebär att resurser som tidigare gått till andra biståndsinsatser minskat och hårdast drabbas de fattigaste och sköraste länderna. Samtidigt medför neddragningar i andra delar av världen risker för både utsatta människor och länder och för Sveriges internationella relationer och möjligheter att förebygga globala kriser.

EU finansierar delar av sitt stöd till Ukraina utanför den ordinarie biståndsbudgeten, medan Sverige finansierar stödet inom biståndsramen. Genom att finansiera stödet till Ukraina separat, utanför den ordinarie biståndsbudgeten, minskar risken för att det viktiga biståndet till Ukraina tränger undan bistånd till människor i de mest utsatta länderna.

Källor:

- <https://www.aftonbladet.se/debatt/a/gwglja/27-bistandsorganisationer-ukrainastodet-storre-an-bistandet-till-hela-afrika>
- <https://www.svenskakyrkan.se/act/nyheter/ukrainabistandet-tranger-undan-stod-till-andra-delar-av-varlden>
- <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/kritiken-mot-slopade-bistandet-overger-manniskor>
- <https://enhancedif.org/en/news/war-ukraine-could-bring-economies-poorest-countries-brink-catastrophe> <https://www.oxfam.org/en/press-releases/biggest-ever-aid-cut-g7-members-death-sentence-millions-people-says-oxfam>

Fråga 4. Biståndets nivå

Kommer du och ditt parti prioritera att biståndet ska uppgå till minst en procent av BNI under mandatperioden?

Ja

Nej

Motivera/ kommentera gärna svar:

Bakgrund:

Sverige har i över 50 år haft ett åtagande om att biståndet ska uppgå till en procent av BNI. År 2022 avskaffades målet, och enligt nuvarande budgetplaner väntas biståndet minska och understiga FN:s lägsta rekommenderade nivå om 0,7 procent av BNI till 2028.

Under mandatperioden har biståndets inriktning i ökad grad utgått från nationella mål som rör migration och exportfrämjande, vilket påverkar fokus i biståndspolitikerna. De fattigaste länderna drabbas hårdast när Sverige skär ner på biståndsbudgeten.

De tematiska områdena fred, jämställdhet, forskning och humanitär hjälp har fått minskade anslag, trots att antalet konflikter i världen ökar och trots en stark och välfinansierad anti-genderrörelse.

Biståndets huvudsyfte är att minska fattigdom och motverka förtryck. Minskad fattigdom och ökad jämlikhet i samhällen bidrar till stabilitet och förebyggande av konflikt. När internationellt bistånd minskar har tusentals civilsamhälle och demokratiska aktörer försvagats. Miljontals människors liv och hälsa riskeras med minskat bistånd.

Forskning och erfarenhet visar att långsiktigt, flexibelt stöd och satsningar på lokala aktörer ger bäst resultat, samt att förebyggande insatser räddar liv och sparar pengar.

En rapport från Chatham House konstaterar också att nedskärningar i bistånd utgör en geopolitisk risk eftersom det skapar utrymme för länder som Kina och Ryssland att snabbt etablera sig och förstärka bilden av att västerländska demokratier är opålitliga partners.

Källor:

- [https://www.thelancet.com/article/S0140-6736\(25\)01186-9/fulltext](https://www.thelancet.com/article/S0140-6736(25)01186-9/fulltext)
- <https://www.rescue.org/13-countries-impacted-aid-cuts>
- <https://www.chathamhouse.org/2025/11/rethinking-uk-aid-policy-era-global-funding-cuts/04-geopolitical-consequences-oda-cuts>
- https://www.oecd.org/en/publications/cuts-in-official-development-assistance_8c530629-en/full-report.html
- <https://concord.se/bistandet-pa-vag-under-internationell-grans>

Fråga 5: Biståndets integritet

Kommer du och ditt parti säkerställa att svenskt bistånd utgår från de internationellt överenskomna principerna för utvecklingseffektivitet och inte utgår från svenska migrationspolitiska mål eller exportfrämjande syften?

Ja

Nej

Motivera/ kommentera gärna svar

Bakgrund:

Det finns en internationell enighet om vad som är effektivt bistånd. Det uttrycks av forskning och i internationella överenskommelser och sammanfattas i "principerna om utvecklingseffektivitet". Ett bistånd som utgår från mottagarnas behov och vars inriktning bestäms gemensamt av både givare och mottagare.

Riksdagen beslutade 2013 att målet för biståndet är "att skapa förutsättningar för människor som lever i fattigdom och under förtryck att själva förändra sina liv". Detta mål har sedan inte ändrats av riksdagen. I regeringens reformagenda, som togs i form av ett regeringsbeslut, slås fast att "Svenskt bistånd ska skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck".

Trots det har nuvarande regering använt stora summor av biståndet till insatser som utgår från svenska mål om att främja svensk export eller svenska migrationspolitiska mål som återvändande. Insatser som Concord konstaterar har svag eller ingen koppling till riksdagens mål för biståndet. När biståndets nivåer samtidigt minskar, uppstår en utträngningseffekt som hittills främst drabbat de fattigaste och sköraste länderna.

Källor:

- <https://www.effectivecooperation.org/>
- https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/european-development-policy/development-effectiveness_en
- https://www.oecd.org/en/publications/paris-declaration-on-aid-effectiveness_9789264098084-en.html
- <https://concord.se/bistandsbudgetens-satsningar-pa-handel-och-exportframjande>
- <https://concord.se/det-kan-inte-kallas-bistand-analys-av-migrationsstrategin>
<https://concord.se/varldens-fattiga-far-betala-for-migrationsverkets-tomma-boenden>
- https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/betankande/utgiftsomrade-7-internationellt-bistand_hc01uu2/html/

Fråga 6: Mänskliga rättigheter

Kommer du och ditt parti verka för att ett rättighetsperspektiv ska genomsyra diplomati, handel, bistånd och säkerhetspolitik?

Ja

Nej

Motivera/ kommentera gärna svar:

Bakgrund:

Flera internationella index och analyser pekar på ett globalt bakslag för mänskliga rättigheter över hela världen. Över 70 procent av världens befolkning lever nu i autokratier, och endast en av tio människor bor i liberala demokratier - den lägsta andelen på 50 år.

Civilsamhällets utrymme krymper, inte sällan genom lagstiftning som begränsar organisationers arbete.

Kvinnors och flickors rättigheter ifrågasätts i allt fler länder, liksom rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Hbtqi-personers rättigheter rullas tillbaka och religiösa och etniska minoriteter utsätts för ökat förtryck. Att försvara mänskliga rättigheter blir allt farligare, 2024 mördades över 300 människorättsförsvarare.

Ett rättighetsperspektiv i utrikespolitiken innebär att mänskliga rättigheter alltid beaktas i exempelvis diplomati, handel, bistånd och säkerhetspolitik, snarare än att behandlas som ett separat område. För att uppnå en rättvis och hållbar värld måste respekt för mänskliga rättigheter vara ett viktigt mål i sig.

Källor:

- [V-DEM Democracy Report 2026](#)
- <https://www.ohchr.org/en/stories/2025/09/report-foreign-aid-cuts-threaten-global-human-rights-ecosystem>
- <https://publications.civicus.org/publications/2025-state-of-civil-society-report/>
- <https://www.csis.org/analysis/how-us-democracy-human-rights-and-governance-cuts-could-undermine-global-development-gains>

Fråga 7: Jämställdhet

Kommer du och ditt parti att verka för att jämställdhet ska integreras i hela utrikespolitiken – i biståndet, handelspolitiken, säkerhetspolitiken, diplomatin och klimatarbetet?

Ja

Nej

Motivera/ kommentera gärna svar:

Bakgrund

Runt om i världen ser vi en utveckling där jämställdhet och rättigheter ifrågasätts och begränsas. Aborträtt, sexualundervisning och hbtqi-personers rättigheter är några exempel som aktivt motarbetas världen över. Antifeministiska, sexistiska och homofoba budskap framförs nu inifrån FN-systemet, av regeringar - och i den privata sektorn. Därför behöver jämställdhet genomsyra alla delar i utrikes- och biståndspolitikerna och samtliga berörda myndigheter få tydliga mandat och styrsignaler att stärka jämställdhetsintegreringen i verksamheten.

Jämställdhet är en förutsättning för fredliga, motståndskraftiga och demokratiska samhällen - och en klok investering. Sverige har under lång tid profilerat sig i frågor om jämställdhet och rättigheter inom utrikes- och utvecklingspolitiken. Erfarenheter och forskning visar att den tidigare feministiska utrikespolitiken stärkte jämställdheten inom utvecklingsarbetet, säkerhetspolitiken samt handel och främjande. Den inspirerade också flera länder att följa efter och införa en egen feministisk utrikespolitik. Den feministiska utrikespolitiken utvecklades 2022 och sedan dess har förändringar skett i hur jämställdhetsfrågor prioriteras och organiseras.

Enligt Bistånd för en ny era, ska jämställdhet beaktas i alla *relevanta* insatser, men visar avsaknad på integrering av jämställdhet i tematiska områden som exempelvis miljö och klimat, migration och demokratifrågor. Samtidigt lyfter utrikeshandelsstrategin fram jämställdhetsperspektivet som något som ska beaktas genomgående.

Anti-genusrörelser får ett växande finansiellt stöd från amerikanska konservativa tankesmedjor, ryska oligarker, religiösa nätverk och auktoritära stater, medan många hbtqi- och kvinnorättsorganisationer kämpar med nedskärningar i bistånd och minskade resurser. Frågan om hur jämställdhet ska integreras i utrikespolitiken rör därför både inriktning, genomförande och ambitionsnivå i Sveriges internationella arbete.

Källor:

- <https://europakommentaren.se/2025/02/28/feministisk-utrikespolitik-sveriges-rost-tystnade-i-eu/>

- https://admin.diakonia.se/app/uploads/2025/06/Diakonia_jamstalldhetsrapport_2025.pdf
- <https://www.regeringen.se/rapporter/2023/12/bistand-for-en-ny-era---frihet-egenmakt-och-hallbar-tillvaxt/>